

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

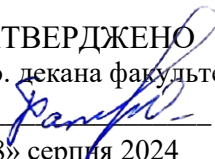
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ  
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»

Факультет соціально-психологічної діяльності, реабілітації та професійної освіти

Кафедра професійної та спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. декана факультету

 (Палилюлько О.М.)

«28» серпня 2024

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**Філософія**

освітній ступінь	Бакалавр
освітньо-професійна програма	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
шифр і назва галузі знань	07 Управління та адміністрування
шифр і назва спеціальності	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
назва спеціалізації	
мова викладання	державна

м. Кам'янець-Подільський

2024 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

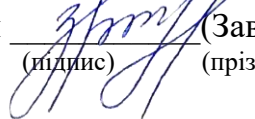
*Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти  
«Кам'янець-Подільський державний інститут»*

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

**1. Дудченко В.С.**, кандидат філософських наук, доцент

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри професійної та спеціальної освіти

Протокол від «28» серпня 2024 року № 1

В.о. завідувача кафедри  (Завадська І.М.)  
(підпис) (прізвище та ініціали)  
«28» серпня 2024 року

## 1. Мета навчальної дисципліни

**1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни:** є засвоєння студентами широкого кола питань розвитку громадської думки, ідеології стосовно соціальної допомоги й підтримки, що закладені в основу відповідних законодавчих актів кожної епохи і практичної діяльності кожних громади, уряду, голови держави. Лише знання цієї історії дає змогу зрозуміти логіку змін у соціальній політиці держави стосовно соціально вразливих верств населення, оцінити ефективність різних підходів до підтримки нужденних, уникнути помилок, яких припустилися наші попередники, і таким чином обґрунтувати найраціональніші шляхи системи соціального захисту населення в Україні.

**1.2. Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни:**

<b>Інтегральна компетентність</b>	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування у професійній діяльності окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
<b>Загальні компетентності</b>	<b>ЗК01.</b> Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. <b>ЗК02.</b> Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. <b>ЗК03.</b> Здатність планувати та управляти часом. <b>ЗК04.</b> Здатність спілкуватися іноземною мовою. <b>ЗК05.</b> Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. <b>ЗК06.</b> Здатність проведення досліджень на відповідному рівні <b>ЗК07.</b> Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. <b>ЗК09.</b> Здатність бути критичним і самокритичним. <b>ЗК10.</b> Здатність працювати у команді. <b>ЗК11.</b> Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). <b>ЗК12.</b> Здатність працювати автономно. <b>ЗК13.</b> Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. <b>ЗК14.</b> Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
<b>Спеціальні (фахові, предметні)</b>	<b>СК01.</b> Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

<b>компетентності</b>	<p><b>СК02.</b> Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.</p> <p><b>СК03.</b> Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p> <p><b>СК04.</b> Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p> <p><b>СК09.</b> Здатність здійснювати ефективні комунікації.</p> <p><b>СК10.</b> Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.</p> <p><b>СК11.</b> Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку</p>
-----------------------	---

### **Програмні результати навчання:**

<b>Програмні результати навчання</b>	<p><b>ПР12.</b> Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.</p> <p><b>ПР13.</b> Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.</p> <p><b>ПР14.</b> Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p> <p><b>ПР17.</b> Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.</p> <p><b>ПР18.</b> Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.</p> <p><b>ПР19.</b> Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.</p> <p><b>ПР22.</b> Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p><b>ПР23.</b> Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p>
--------------------------------------	--

## **2. Опис навчальної дисципліни**

### **1. Найменування показників:**

- 1.1.** Кількість кредитів – 4
- 1.2.** Загальна кількість годин – 120
- 1.3.** Кількість модулів – 1
- 1.4.** Кількість змістових модулів – 2
- 1.5.** Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва) – реферати з теми (модуля).

### **2. Характеристика навчальної дисципліни:**

- 2.1.** Форма навчання – *очна (денна), заочна;*
- 2.2.** Статус навчальної дисципліни (нормативна/навчальна дисципліна самостійного вибору) – *нормативна;*
- 2.3.** Передумови для вивчення дисципліни (перелік навчальних дисциплін, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання) –

**Обсяг навчальної дисципліни**  
**2.4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1. Теоретичні та прикладні аспекти філософії**

**Тема 1. Предмет і система філософії.** Поняття „філософія”. Місце філософії в самопізнанні людини. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Основні джерела філософії: міфологія, релігія. Проблема визначення предмету філософії. Характерні риси філософського мислення. Структура та функції філософського знання. Провідні позиції у філософії.

**Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.** Проблема "Схід - Захід" в сучасній філософії та культурології. Особливості східного та західного типів філософствування. Джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософії Стародавнього Китаю.

**Тема 3. Антична філософія: особливості розвитку, морально - етична спрямованість.** Розвиток античної філософії. Етапи її розвитку та загальні особливості. Розвиток ідей у натурфілософських школах Стародавньої Греції. Ідеї та представники високої класики в розвитку античної філософії. Завершальний цикл розвитку античної філософії: школи, ідеї, представники.

**Тема 4. Філософія середніх віків та доби Відродження.** Загальна характеристика доби середньовіччя. Зміни у світогляді під час переходу від античності до середньовіччя. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. Основні проблеми та досягнення філософії доби середньовіччя в Європі та Візантії. Провідні напрями ренесансного філософствування: гуманістичний антропологізм, неоплатонізм, натурфілософія. Філософські ідеї пізнього Відродження. Філософія середніх віків та доби Відродження.

**Тема 5. Філософія Нового часу та Просвітництва.** Панорама соціокультурних та духовних процесів у Європі нового часу та особливості розвитку філософії. Методологічні пошуки Ф.Бекона, Р. Декарта та Т. Гобса Теорія пізнання Т. Г. Гоббса та Дж. Локка. Скептицизм П. Бейлята Д. Юма, сенсуалістські максими ЮДж. Берклі. Б.Спіноза та Г. Лейбніц- тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію. Б. Паскаль та філософія Просвітництва про місце і роль людини у світі та суспільні стосунки.

**Тема 6. Німецька класична філософія.** Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоєвропейської філософії. Моральний сенс обмеження людського розуму і розширення меж віри у філософії І.Канта. Особливості та досягнення класичної німецької філософії. Філософські ідеї Й. – Г. Фіхте та Ф-В. – Й. Шеллінга. Філософія Гегеля як найвище досягнення німецької класичної філософії. Антропологічний принцип філософії Л. Фейербаха.

**Тема 7. Сучасна філософія.** Зміна парадигми філософського мислення у ХІХ – на поч. ХХ ст. Вихідні ідеї А. Шопенгауера. Фрідріх Ніцше та ідеї «філософії життя». Критика цінностей західних техногенних цивілізації, відмова від проєктів тотального перевлаштування світу, сцієнтизм та антисцієнтизм, проблеми ірраціонального та несвідомого, екзистенціальна філософія. Релігійна

філософії ХХ ст. Провідні тенденції розвитку світової філософії на межі тисячоліть.

**Тема 8. Українська філософія.** Загальні особливості української філософії. Провідні філософські джерела та філософські ідеї часів Київської Русі. Україна - Європа: духовні зв'язки Відродження. Поява професійної філософії в Україні. Особливості філософських курсів Києво-Могилянської академії. Життя та філософська діяльність Г. Сковороди. Університетська філософія в Україні ХІХ ст. Філософські ідеї в українській літературі та громадсько-політичних рухах. Особливості розвитку української філософії ХХ ст.

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРА ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ.**

**Тема 9. Проблема онтології.** Фундаментальне значення проблеми буття для філософії. Людські виміри проблеми буття. Проблема буття в історико-філософському окресленні. Категоріальні визначення буття. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення).

**Тема 10. Свідомість як філософська проблема.** Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Проблема походження свідомості. Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості.

**Тема 11. Людина та її буття як предмет філософського осмислення.** Проблематичність людського буття. Діяльність та екзистенціали людського буття. Проблеми смерті та безсмертя людини у філософсько-світоглядному окресленні.

**Тема 12. Проблема походження людини: сперечання еволюціонізму та креаціонізму.**

Структура людської діяльності та сутнісні сили людини.

**Тема 13. Філософія особистості.** Співвідношення понять «людина – індивід – особа – особистість, індивідуальність». Феномен людської особистості. Вихідні характеристики людської особистості.

**Тема 14. Проблеми гносеології.** Поняття пізнання та його види. Рівні і форми пізнання. Проблема істини в пізнанні. Істина та якісні характеристики знання. Поняття пізнання та його рівні. Об'єкт і суб'єкт пізнання. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання. Опосередковане та безпосереднє пізнання. Логіка та інтуїція.

**Тема 15. Основи філософського вчення про розвиток.** Діалектика як складова філософії, теорія та метод. Вихідні складові категорії діалектики: рівні діалектичного мислення. Принципи діалектики.

**Тема 16. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення.**

Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Співвідношення діалектики із метафізикою, софістикою, релятивізмом, догматизмом та електикою. Визначення та оцінки діалектики в історії філософії. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Поняття законів діалектики, їх світоглядне та методологічне значення. Закон єдності і боротьби протилежностей. Закон взаємного переходу кількісних змін у якісні. Закон заперечення заперечення.

### Тема 17. Проблеми соціальної філософії.

Онтологія соціального. Поняття та зміст соціальних якостей. Поняття суспільства. Співвідношення суспільства і природи. Суспільство як система: основні елементи суспільного життя та їх взаємозв'язок. Духовне життя суспільства. Історична різноманітність і єдність типів суспільства. Людина і суспільство: основні аспекти взаємозв'язку.

### Тема 18. Цінності в житті людини і суспільства.

Поняття «аксіологія». Місце аксіології в системі культури. Цінності як визначальні характеристики людського буття. Структура цінностей. Ціннісні орієнтації людства на зламі тисячоліть. Проблема суб'єктивного вибору. Цінність і ціль. Цінність і життєвий смисл. Цінність як регулятор поведінки людини. Базові цінності людського буття. Цінність орієнтації. Вищі духовні цінності. Поняття про духовну досконалість. Глобальні проблеми людства і людина: екологічний і моральний імперативи виживання людства.

## 2.5. Розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять, програма навчальної дисципліни

### 2.5.1. Очна (денна)

#### Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	УСЬОГО	л	пр	сем	лаб	сам.в.		
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ БУТТЯ ТА ПІЗНАННЯ.</b>	<b>54</b>	<b>20</b>	-	<b>6</b>	-	<b>28</b>		
Тема 1. Предмет і система філософії. Проблема визначення предмету філософії.	8	2	-	-	-	6		
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу. Джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Світу.	6	4	-	2	-	-		
Тема 3. Антична філософія: особливості розвитку, морально - етична спрямованість.	4	-	-	-	-	4		
Тема 4. Філософія середніх віків та доби Відродження. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. Поняття «відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби. Філософські ідеї пізнього Відродження. Філософія середніх віків та доби Відродження.	10	4	-	2	-	4		
Тема 5. Філософія Нового часу та Просвітництва. Б.Спіноза та Г. Лейбніц- тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію.	6	2	-	-	-	4		
Тема 6. Німецька класична філософія. Особливості та досягнення класичної	6	2	-	-	-	4		

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	УСЬОГО	л	пр	сем	лаб	сам.в.	
німецької філософії.							
Тема 7. Сучасна філософія. Фрідріх Ніцше та ідеї «філософії життя». Релігійна філософії ХХ ст.	6	2	-	-	-	4	
Тема 8. Українська філософія. Життя та філософська діяльність Г. Сковороди. Особливості розвитку української філософії ХХ ст. Філософська думка в Україні.	8	4	-	2	-	2	
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРА ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ</b>	<b>66</b>	<b>28</b>	<b>-</b>	<b>6</b>	<b>-</b>	<b>32</b>	
Тема 9. Проблема онтології. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення).	4	2	-	-	-	2	
Тема 10. Свідомість як філософська проблема Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості.	6	2	-	-	-	4	
Тема 11. Людина та її буття як предмет філософського осмислення. Діяльність та екзистенціали людського буття. Проблеми смерті та безсмертя людини у філософсько- світоглядному окресленні	6	2	-	-	-	4	
Тема 12. Проблема походження людини: сперечання еволюціонізму та креаціонізму. Структура людської діяльності та сутнісні сили людини.	4	2	-	-	-	2	
Тема 13. Філософія особистості. Вихідні характеристики людської особистості Проблема онтології	6	4	-	2	-	-	
Тема 14. Проблеми гносеології. Поняття пізнання та його рівні. Опосередковане та безпосереднє пізнання.	8	4	-	-	-	4	
Тема 15. Основи філософського вчення про розвиток.	2	2	-	-	-	-	



Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	УСЬОГО	л	пр	сем	лаб	сам.в.	
Тема 16. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Визначення та оцінки діалектики в історії філософії. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Закон заперечення заперечення. Основи філософського знання про розвиток.	10	2	-	2	-	6	
Тема 17. Проблеми соціальної філософії. Суспільство як система: основні елементи суспільного життя та їх взаємозв'язок. Духовне життя суспільства Історична різноманітність і єдність типів суспільства.	8	4	-	-	-	4	
Тема 18. Цінності в житті людини і суспільства. Ціннісні орієнтації людства на зламі тисячоліть. Проблема суб'єктивного вибору. Базові цінності людського буття.	12	4	-	2	-	6	
<b>РАЗОМ</b>	<b>120</b>	<b>48</b>	<b>-</b>	<b>12</b>	<b>-</b>	<b>60</b>	

### 3.1.2. Теми та короткий зміст лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
<b>ЗМ 1. Теоретичні та прикладні аспекти філософії.</b>			
1	Тема 1. Предмет і система філософії.	Поняття «філософія». Місце філософії в самопізнанні людини. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Основні джерела філософії: міфологія, релігія.	2
2	Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.	Проблема "Схід - Захід" в сучасній філософії та культурології. Особливості східного та західного типів філософствування.	2
3		Джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософії Стародавньої Індії.	2
4	Тема 4. Філософія середніх віків та доби Відродження.	Загальна характеристика доби середньовіччя. Зміни у світогляді під час переходу від античності до середньовіччя.	2
5		Поняття «відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби. Провідні напрями ренесансного	2

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
		філософствування: гуманістичний антропологізм, неоплатонізм, натурфілософія. Філософські ідеї пізнього Відродження.	
6	Тема 5. Філософія Нового часу та Просвітництва	Панорама соціокультурних та духовних та духовних процесів у Європі нового часу та особливості розвитку філософії. Методологічні пошуки Ф.Бекона, Р.Декарта та Т.Гобса Теорія пізнання Т.Г.Гоббса та Дж. Локка.Скептицизм П. Бейлята Д. Юма, сенсуалістські максими ЮДж. Берклі.	2
7	Тема 6. Німецька класична філософія.	Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоєвропейської філософії. Моральний смисл обмеження людського розуму і розширення меж віри у філософії І.Канта.	2
8	Тема 7. Сучасна філософія.	Зміна парадигми філософського мислення у ХІХ –на поч.. ХХІ ст. Вихідні ідеї А. Шопенгауера.	2
9	Тема 8. Українська філософія.	Загальні особливості української філософії Провідні філософські джерела та філософські ідеї часів Київської Русі Україна - Європа: духовні зв'язки Відродження. Поява професійної філософії в Україні.	2
10		Особливості розвитку української філософії ХХ століття.Особливості філософських курсів Києво-Могилянської академії.	2
11		Життя та філософська діяльність Г.Сковороди.	2
<b>Змістовий модуль 2. Філософія буття і пізнання.</b>			
12	Тема 9. Проблема онтології.	Фундаментальне значення проблеми буття для філософії. Людські виміри проблеми буття. Проблема буття в історико-філософському окресленні. Категоріальні визначення буття.	2
13	Тема 10. Свідомість як філософська проблема.	Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Проблема походження свідомості.	2
14	Тема 11. Людина та її буття як предмет філософського осмислення.	Проблематичність людського буття. Життя, буття та існування як характеристики людини. Проблема походження людини: сперечання еволюціонізму та креаціонізму.	2

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
15	Тема 12. Проблема походження людини: сперечання еволюціонізму та креаціонізму.	Діяльність та екзистенціали людського буття.	2
16	Тема 13. Філософія особистості.	Співвідношення понять «людина-індивід-особа-особистість-індивідуальність». Феномен людської особистості.	2
17		Вихідні характеристики людської особистості.	2
18	Тема 14. Проблеми гносеології.	Основний зміст пізнавальної діяльності. Пізнання як предмет філософського аналізу. Сутність пізнання у філософській традиції. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Методологія наукового пізнання.	2
16		Проблема істини в пізнанні.	2
17	Тема 16. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення.	Діалектика як складова філософії, теорія та метод. Вихідні складові категорії діалектики: рівні діалектичного мислення. Принципи діалектики.	2
18	Тема 17. Проблеми соціальної філософії.	Поняття суспільства у філософії. Основні підходи до розуміння суспільства.	2
19		Суспільство як система: основні елементи суспільного життя та їх взаємозв'язок. Суспільство як самоорганізуюча і саморозвиваюча система.	2
20	Тема 18. Цінності в житті людини і суспільства.	Поняття «аксіологія». Місце аксіології в системі культури. Цінності як визначальні характеристики людського буття.	2
21		Людина в системі цінностей. Структура цінностей.	2
	<b>Всього</b>		<b>48</b>

### 1. Теми та короткий зміст семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
1	Тема 2. Філософія Стародавнього світу.	Філософія Стародавнього світу.	2
2	Тема 4. Філософія середніх віків та доби Відродження.	Філософія середніх віків та доби Відродження.	2
3	Тема 8. Філософська думка в Україні.	Філософська думка в Україні.	2
4	Тема 9. Проблема	Проблема онтології.	2

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
	онтології.		
5	Тема 15. Основи філософського знання про розвиток.	Основи філософського знання про розвиток.	2
6	Тема 18. Цінності в житті людини і суспільства.	Цінності в житті людини і суспільства.	2
<b>Всього</b>			12

## 2. Теми та короткий зміст лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
1			
2			
<b>Всього</b>			

## 3. Теми, що виносяться на самостійне опрацювання, їх короткий зміст

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
1	Тема 1. Проблема визначення предмету філософії.	Проблема визначення предмету філософії.	6
2	Тема 3. Антична філософія: особливості розвитку, морально - етична спрямованість.	Антична філософія: особливості розвитку, морально - етична спрямованість.	4
3	Тема 4. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії.	Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. Філософські ідеї пізнього Відродження.	4
4	Тема 5. Б.Спіноза та Г. Лейбніц- тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію.	Б.Спіноза та Г. Лейбніц- тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію.	4
5	Тема 6. Особливості та досягнення класичної німецької філософії.	Особливості та досягнення класичної німецької філософії.	4
6	Тема 7. Фрідніх	Фрідніх Ніцше та ідеї «філософії життя».	4

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
	Ніцше та ідеї «філософії життя». Релігійна філософії XX ст.	Релігійна філософії XX ст.	
7	Тема 8. Життя та філософська діяльність Г.Сковороди.	Життя та філософська діяльність Г.Сковороди	2
8	Тема 9. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення).	Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення).	2
9	Тема 10. Ідеальний статус буття свідомості.	Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості.	4
10	Тема 11. Діяльність та екзистенціали людського буття.	Діяльність та екзистенціали людського буття. Проблеми смерті та безсмертя людини у філософсько- світоглядному окресленні	4
11	Тема 12. Структура людської діяльності та сутнісні сили людини.	Структура людської діяльності та сутнісні сили людини.	2
12	Тема 14. Поняття пізнання та його рівні.	Поняття пізнання та його рівні. Опосередковане та безпосереднє пізнання.	4
13	Тема 16. Визначення та оцінки діалектики в історії філософії.	Визначення та оцінки діалектики в історії філософії. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Закон заперечення заперечення.	6
14	Тема 17. Духовне життя суспільства Історична різноманітність і єдність типів суспільства.	Духовне життя суспільства Історична різноманітність і єдність типів суспільства.	4
15	Тема 18. Ціннісні орієнтації людства на зламі тисячоліть Проблема суб'єктивного вибору.	Ціннісні орієнтації людства на зламі тисячоліть Проблема суб'єктивного вибору.	6

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
<b>Всього</b>			60

## 2.5.2. ЗАОЧНА

### Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	УСЬОГО	л	пр	сем	лаб	сам.в.	
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ БУТТЯ ТА ПІЗНАННЯ.</b>	<b>54</b>	<b>2</b>	<b>-</b>	<b>2</b>	<b>-</b>	<b>46</b>	
Тема 1. Предмет і система філософії. Проблема визначення предмету філософії.	8	2	-	-	-	6	
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу. Джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Світу.	6	2	-	-	-	4	
Тема 3. Антична філософія: особливості розвитку, морально - етична спрямованість.	4	-	-	-	-	4	
Тема 4. Філософія середніх віків та доби Відродження. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. Поняття «відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби. Філософські ідеї пізнього Відродження. Філософія середніх віків та доби Відродження.	10	2	-	-	-	8	
Тема 5. Філософія Нового часу та Просвітництва. Б.Спіноза та Г. Лейбніц- тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію.	6		-	-	-	6	
Тема 6. Німецька класична філософія. Особливості та досягнення класичної німецької філософії.	6		-	-	-	6	
Тема 7. Сучасна філософія. Фрідріх Ніцше та ідеї «філософії життя». Релігійна філософії ХХ ст.	6		-	-	-	6	
Тема 8. Українська філософія. Життя та філософська діяльність Г.Сковороди. Особливості розвитку української філософії ХХ ст. Філософська думка в Україні.	8		-	2	-	6	
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРА ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ.</b>	<b>66</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>66</b>	
Тема 9. Проблема онтології. Сучасна наука про рівні та форми	4		-	-	-	4	

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	УСЬОГО	л	пр	сем	лаб	сам.в.			
виявлення буття (філософське окреслення).									
Тема 10. Свідомість як філософська проблема Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості.	<b>6</b>	-	-	-	-	<b>6</b>			
Тема 11. Людина та її буття як предмет філософського осмислення. Діяльність та екзистенціали людського буття. Проблеми смерті та безсмертя людини у філософсько- світоглядному окресленні	<b>6</b>	-	-	-	-	<b>6</b>			
Тема 12. Проблема походження людини: сперечання еволюціонізму та креаціонізму. Структура людської діяльності та сутнісні сили людини.	<b>4</b>	-	-	-	-	<b>4</b>			
Тема 13. Філософія особистості. Вихідні характеристики людської особистості Проблема онтології	<b>6</b>		-		-	<b>6</b>			
Тема 14. Проблеми гносеології. Поняття пізнання та його рівні. Опосередковане та безпосереднє пізнання.	<b>8</b>		-	-	-	<b>8</b>			
Тема 15. Основи філософського вчення про розвиток.	<b>2</b>		-	-	-	<b>2</b>			
Тема 16. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Визначення та оцінки діалектики в історії філософії. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Закон заперечення заперечення. Основи філософського знання про розвиток.	<b>10</b>		-		-	<b>10</b>			
Тема 17. Проблеми соціальної філософії. Суспільство як система: основні елементи суспільного життя та їх взаємозв'язок. Духовне життя суспільства Історична різноманітність і єдність типів суспільства.	<b>8</b>		-	-	-	<b>8</b>			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	УСЬОГО	л	пр	сем	лаб	сам.в.	
Тема 18. Цінності в житті людини і суспільства. Ціннісні орієнтації людства на зламі тисячоліть. Проблема суб'єктивного вибору. Базові цінності людського буття.	12		-		-	12	
<b>РАЗОМ</b>	<b>120</b>	<b>6</b>	<b>-</b>	<b>2</b>	<b>-</b>	<b>112</b>	

### 1. Теми та короткий зміст лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
<b>ЗМ 1. Теоретичні та прикладні аспекти філософії.</b>			
1	Тема 1. Предмет і система філософії. Проблема визначення предмету філософії.	Поняття «філософія». Місце філософії в самопізнанні людини. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Основні джерела філософії: міфологія, релігія.	2
2	Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.	Джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Світу.	2
3	Тема 4. Філософія середніх віків та доби Відродження.	Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. Поняття «відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби. Філософські ідеї пізнього Відродження. Філософія середніх віків та доби Відродження.	2
	<b>Всього</b>		<b>6</b>

### 2. Теми та короткий зміст семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
1	Тема 8. Філософська думка в Україні.	Філософська думка в Україні.	2
	<b>Всього</b>		<b>2</b>

### 3. Теми, що виносяться на самостійне опрацювання, їх короткий зміст

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
1	Тема 1. Проблема визначення предмету філософії.	Проблема визначення предмету філософії.	6
2	Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.	Джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Світу.	4



<b>№ з/п</b>	<b>Назва теми</b>	<b>Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення</b>	<b>Кількість годин</b>
3	Тема 3. Антична філософія: особливості розвитку, морально - етична спрямованість.	Антична філософія: особливості розвитку, морально - етична спрямованість.	4
4	Тема 4. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії.	Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. Філософські ідеї пізнього Відродження.	8
5	Тема 5. Б.Спіноза та Г. Лейбніц- тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію.	Б.Спіноза та Г. Лейбніц- тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію.	6
6	Тема 6. Особливості та досягнення класичної німецької філософії.	Особливості та досягнення класичної німецької філософії.	6
7	Тема 7. Сучасна філософія. Фрідніх Ніцше та ідеї «філософії життя». Релігійна філософії ХХ ст.	Фрідніх Ніцше та ідеї «філософії життя». Релігійна філософії ХХ ст.	6
8	Тема 8. Життя та філософська діяльність Г.Сковороди.	Життя та філософська діяльність Г.Сковороди	6
9	Тема 9. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення).	Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення).	4
10	Тема 10. Ідеальний статус буття свідомості.	Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості.	6
11	Тема 11. Діяльність та екзистенціали людського буття.	Діяльність та екзистенціали людського буття. Проблеми смерті та безсмертя людини у філософсько- світоглядному окресленні	6
12	Тема 12. Структура людської	Структура людської діяльності та сутнісні сили людини.	4

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
	діяльності та сутнісні сили людини.		
13	Тема 13. Філософія особистості.	Вихідні характеристики людської особистості Проблема онтології	6
14	Тема 14. Поняття пізнання та його рівні.	Поняття пізнання та його рівні. Опосередковане та безпосереднє пізнання.	8
15	Тема 15. Основи філософського вчення про розвиток.	Основи філософського вчення про розвиток.	2
16	Тема 16. Визначення та оцінки діалектики в історії філософії.	Визначення та оцінки діалектики в історії філософії. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Закон заперечення заперечення.	10
17	Тема 17. Духовне життя суспільства Історична різноманітність і єдність типів суспільства.	Духовне життя суспільства Історична різноманітність і єдність типів суспільства.	8
18	Тема 18. Ціннісні орієнтації людства на зламі тисячоліть Проблема суб'єктивного вибору.	Ціннісні орієнтації людства на зламі тисячоліть Проблема суб'єктивного вибору.	12
<b>Всього</b>			112

#### **4. Форми та методи викладання, навчання і оцінювання**

**4.1.** Методи навчання: Проблемна лекція; семінар-дискусія; виконання індивідуальних науково-дослідних завдань; робота з тестами; робота в групах; інтелектуальні ігри та вікторини; дистанційне навчання з використанням системи Moodle.

**4.2.** Форми та методи поточного контролю: Усне та письмове опитування; захист творчих чи контрольних письмових робіт: есе, рефератів; презентації; тестові завдання.

**4.3.** Форми та методи підсумкового контролю: *іспит*.

#### **5. Засоби діагностики результатів навчання**

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- іспит;
- стандартизовані тести;
- реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

## 6. Розподіл балів, які отримують студенти

**6.1.** Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності (шкала ІНСТИТУТУ), яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну (державну) шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)	Задовільно	
65-74	D (задовільно)		
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

**6.2.** Розподіл вагових коефіцієнтів за змістовими модулями оцінювання складових поточного та підсумкового контролю результатів навчальної діяльності студентів з вивчення нормативних і вибіркових дисциплін:

**6.2.1.** Розподіл вагових коефіцієнтів для іспиту (для денної форми навчання):

Іспит:

Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2 Рейтингова (підсумкова) оцінка за змістовий модуль 2, враховуючи поточне опитування)				Іспит	Рейтингова (підсумкова) оцінка 3 навчальної дисципліни (100 балів)
20 %				40 %				40 %	100
T1	T2	...	T8	T9	T6	...	T18		

6.2.2.Розподіл вагових коефіцієнтів для іспиту (для заочної форми навчання):

Іспит:

Змістовий модуль								Іспит	Рейтингова (підсумкова) оцінка 3 навчальної дисципліни (100 балів)
МКР та підсумкова оцінка за змістовий модуль, враховуючи оцінку за захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення									
60 %								40 %	100
T1	T2	...	T4	T5	T6	...	T18		

## 7. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

7.1. Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми,

Оцінка в балах (за 100- бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок;

Оцінка в балах (за 100- бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

**7.2.** Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання здійснюється за 100-бальною системою.

**7.3.** Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

**7.4.** Оцінювання захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

**7.5.** Оцінювання іспиту здійснюється за 100-бальною системою.

## **8. Інструменти, обладнання, програмне, методичне забезпечення навчальної дисципліни**

Робоча програма (розглянута та схвалена на засіданні кафедри). Конспекти лекцій. Перелік основної та додаткової літератури. Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо. Засоби поточного контролю. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань, з дисципліни, завдань для обов'язкових контрольних робіт. Електронний матеріал. Методичні розробки для проведення окремих занять.

## **9. Рекомендовані джерела інформації**

### **Основна література**

1. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В.Г. Історія філософії : підруч. Київ : Либідь, 2019. 408 с.
2. Білодід Ю.М. Філософія. Український світоглядний акцент : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Київ: Кондор, 2020. 356 с.
3. Касьян В. І. Філософія: відповіді на питання екзаменац. білетів : навч. посіб. Київ : Знання, 2022. 347 с.

4. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій : навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 3-тє видання, перероб. і доповн. Львів: «Магнолія плюс»; видавець СПД ФО В.М. Піча, 2020. 506 с.

5. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник. Київ : Академвидав, 2019. 592 с. (Серія «Альма-матер»).

#### Додаткова

1. Вільчинський Ю.М. Філософія історії: теорія взаємопроникнення часу і вічності: [лекції]. Київ: Поліграфкнига, 2019. 360 с.

2. Guzhva, A., Shevchenko, Z., Debych, M., Kudrina, T., Dudchenko, V.. The Discourse of Ethical Principles of Interaction with Artificial Intelligence as a Condition for Sustainable Development of Society. AIP. – ISSN: 1551-7616. <https://www.scopus.com/sourceid/26916> Cite as: AIP Conference Proceedings 2656, 020028 (2022); <https://doi.org/10.1063/5.0106367> Published Online: 29 August 2022. Pp. 0200281-5.

3. Oleksandr Shevchuk, Oksana Palyliulko, Iryna Zavadzka, Liudmyla Komarnitska, Volodymyr Dudchenko. The role of the social network in the life of students and its impact on the pedagogical process: analysis on the example of Educational Rehabilitation Institution of Higher Education Kamyanets-Podilsky State Institute. Problems and prospects of training in higher school: pedagogical, philological, psychological and intercultural aspects: monograph / Ia. Levchenko, A. Kholodov and others. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 2023. P. 86-104. <http://monograph.com.ua/pctc/catalog/book/978-617-7319-94-7>

4. Oleksandr Polishchuk, Zoreslav Samchuk, Volodymyr Dudchenko, Dmytro Shtanagei, Iryna Storozhuk, Oleksandr Zhabenko, Lesya Chervona. Digitization and globalization: navigating the impact on social capital, natural resources, and environmental sustainability. <https://www.scopus.com/authorid/detail.uri?authorId=59203315400&origin=recordpage>

5. Mudrakov, V (Mudrakov, Vitalii) ; Pavlyk, O (Pavlyk, Olha) ; Dudchenko, V (Dudchenko, Volodymyr) ; Napchenko, O (Napchenko, Olena) UKRAINIAN ORTHODOX: NATIONAL IDENTIFICATION OF CHURCHES DURING THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR. Analele Universității din București. Științe Politice [Annals of the University of Bucharest. Political Science series] Vol. XXIV, Issue 2, pp. 177-210

6. Polishchuk, O. S., & Dudchenko, V. S. (2023). Ukrainian Identity in Heterogeneous European Collective Action. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, (23), 34–43. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i23.283586>.

7. Конох М.С., Бабічева Т.А. Філософія екзистенціалізму : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дніпродзержинський держ. технічний ун-т. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2019. 126 с.

8. Пашук А. І. Нариси з історії філософії середніх віків : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2017. 712 с.

9. Райда К.Ю. Екзистенціальна філософія. Традиція. Київ. ПАРАПАН, 2009. 328 с.

10. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : навч. посіб. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 639 с.

11. Філософія: хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / [за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. І. С. Добронравоваї] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. Т. 1: Філософська пропедевтика. 2020. 847 с.

12. Філософія: хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: у 2 т. / [авт.-упоряд.: І. С. Добронравова та ін.] Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2020. Т. 2: Теоретична та практична філософія. 2010. 431 с.

13. Філософія історії: підручник / О. А. Габрієлян, І. І. Кальної, О.П. Цветков. Київ: Академвидав, 2020. 213 с.

14. Філософія ХХ-ХХІ століть: імена: біограф. словник / [уклад. Ю. В. Омельченко]. Київ: Фенікс, 2021. 211 с.

15. Філософія інформаційних комунікацій : монографія / О. П. Дзьобань; Нац. акад. прав. наук України, Н.-д. центр прав. інф-ки. Харків: Майдан, 2021. 223 с.

16. Філософія сучасного суспільства : навч.-метод. посіб. з курсу «Філософія» для студ., магістрів, аспірантів і здобувачів усіх спец. / О. О. Дольська ; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». Харків. : підруч. НТУ «ХП», 2018. 180 с.

17. Філософія: історія, суспільство, освіта : підруч. / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. Київ : ВПЦ «Київський ун-т», 2019. 591 с.

18. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підруч. / Кремень В.Г., Ільїн В.В. Київ : Книга, 2019. 528 с.

19. Kleiman P. Philosophy 101: From Plato and Socrates to Ethics and Metaphysics, an Essential Primer on the History of Thought (Adams 101 Series). London, 2023: Adams Media, 288 p.

15. The Philosophy Book: Big Ideas Simply Explained (DK Big Ideas)/ 2017. NY: DK, 352 p.

### **Інформаційні ресурси**

1. Сайт Інституту філософії НАН України імені Г.С. Сковороди. URL: <http://filosof.com.ua>

2. Stanford Encyclopedia of Philosophy URL: <http://plato.stanford.edu>

3. The Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP) URL: <http://www.iep.utm>

4. Інформаційні джерела:

5. Бібліотека Конгресу США. URL: <http://www.loc.gov>.

6. Британська бібліотека. URL: <http://www.bl.uk>.

7. Національна бібліотека Франції. URL: <http://www.bnf.fr>.

8. Німецька національна бібліотека. URL: <http://www.d-nd.de>.

9. Європейська цифрова бібліотека (Europeana). URL: <http://dev.europeana.eu>.

10. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>

11. Бібліотека ім. Максимовича КНУ. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>;



12. Бібліотека Інституту філософії імені Г. Сковороди. URL: <http://www.filosof.com/ua/>
13. Українська електронна бібліотека. URL : <http://www.biblioteka.org.ua>
14. Бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>
15. Special Issue on Performative Social Science. URL: <http://www.qualitative>